

Ärende GRA 2016/1 **handling** 22
Handläggare Patricia Isakson Rivas

Mjölby kommun
Omsorgs- och socialförvaltningen

Tillsyn avseende förbudet mot diskriminering i en socialtjänstutredning

Diskrimineringsombudsmannen (DO) har granskat om en kommun har överträtt eller riskerat överträda förbudet mot diskriminering inom socialtjänstens verksamhet i samband med att socialtjänsten genomfört en utredning i ett vårdnadsärende.

DO:s beslut

DO bedömer att Mjölby kommun riskerar att överträda diskrimineringsförbudet genom att i en utredning använda sig av generaliserande och stereotypa beskrivningar från anonyma källor om finska romers kultur. Mjölby kommun bör se över sitt arbetssätt för att komma tillrätta med sådant förfarande. Med dessa synpunkter avslutar DO ärendet.

Om ärendet

Bakgrund till DO:s beslut att inleda tillsyn

Anmälaren har i korthet uppgett följande.

I samband med en vårdnadstvist har socialtjänsten i [månad] 2015 skrivit en utredning om vårdnad, boende och umgänge gällande anmälarens barn, som underlag till tingsrätten. Anmälaren anser att socialtjänsten inte har gjort en individuell bedömning i hans fall utan utgått från fördomar om finsk-romsk kultur och finsk-romska män som vårdnadshavare och därmed missgynnat honom när handläggaren har bedömt att barnet ska vara bosatt hos sin mor. Anmälaren ifrågasätter vidare opartiskheten i utredningen. Barnet var vid tidpunkten för utredningen bosatt hos anmälaren. Anmälaren och barnets mor träffade i tingsrätten i [månad] 2015 en överenskommelse om gemensam vårdnad om barnet.

Utredningen i ärendet

Socialtjänstens utredning

I Mjölby kommuns utredning gällande vårdnad, boende och umgänge, daterad den [datum] 2015, anges bland annat följande. Det är mamman som sköter barnet själv tills barnet kan gå; en man kan inte bära ett barn inför andra äldre romer och ska inte heller byta på barnet; barnet anses orent och att det är kvinnornas uppgift att sköta det samt att en flicka inte kan bo med sin far i tonåren då hon inte kan vara ensam med en förälder av annat kön. Beskrivningarna baseras på anonyma källor.

Yttrande från Mjölby kommun

DO har begärt ett yttrande från Mjölby kommun som i huvudsak uppgett följande.

Kommunen använder sig normalt inte av anonyma källor i utredningar. I detta fall hade handläggaren sökt information om romsk kultur på många håll utan att erhålla vägledning och använde sig då av en telefonlinje som erbjuder nationellt resurstöd för att ge stöd och vägledning till yrkesutövare och volontärer i mötet med romska kvinnor som är utsatta för våld i nära relation. De arbetar anonymt vilket är skälet till att källan angavs på detta sätt. Handläggaren i ärendet har frågat anmälaren om den finsk-romska kulturen under handläggningen och anmälaren har uppgett att han lever som svensk och inte som rom. I utredningen bedöms båda föräldrar ha lika god förmåga att ta hand om sitt barn. Konsultationen med nationellt resurstöd avgjorde handläggarens bedömning att modern bör ha vårdnaden om barnet. Handläggaren har dock poängterat vikten av att barnet får umgänge med båda föräldrarna.

Utredningen bedöms leva upp till kraven på saklighet och opartiskhet, där barnperspektivet är centralt. Ur barnets perspektiv hade det dock varit bäst med gemensam vårdnad. Handläggaren har aktivt sökt information om den finsk-romska kulturen för att kunna ha ett respektfullt bemötande och även tillgodose de rättigheter romer har som nationell minoritet. Kommunen bedömer inte att anmälaren utsatts för diskriminering i vårdnadsutredningen. Att utredaren förordar att barnet ska bo hos sin mamma beror på att utredaren haft för avsikt att respektera den romska kulturen, enligt vilken kvinnorna har det primära ansvaret för barnen. Resonemanget kan verka diskriminerande på grund av kön, men alternativet hade varit att utredaren inte alls tagit hänsyn till kulturen vilket på motsvarande sätt hade kunnat ses som diskriminering av nationell minoritet.

Rättslig reglering på området

Enligt 1 kap. 4 § 1 DL avses med direkt diskriminering att någon missgynnas genom att behandlas sämre än någon annan behandlas, har behandlats eller skulle ha behandlats i en jämförbar situation, om missgynnandet har samband med bland annat kön och etnisk tillhörighet.

Enligt 2 kap. 13 § 2 DL är diskriminering förbjuden i fråga om verksamhet inom socialtjänsten.

DO:s bedömning

DO konstaterar att socialtjänsten i Mjölby kommun i ärendet har konsulterat anonyma källor gällande vad socialtjänsten benämner som finsk-romsk kultur och lagt dessa uppgifter till grund för sin bedömning i vårdnadsfrågan.

Generaliserande och stereotypa beskrivningar om finska romers kultur har givits företräde framför de uppgifter som lämnats av anmälaren om sina egna kulturella sedvänjor, de iakttagelser som socialtjänsten har gjort av föräldraförmågan och socialtjänstens egen bedömning av barnets bästa. DO anser att detta arbetssätt inte är förenligt med kraven på saklighet och objektivitet i socialtjänstens utredning vilket medför risk för diskriminering på ett sätt som har samband med etnisk tillhörighet och kön.

DO förutsätter att Mjölby kommun ser över sitt arbetssätt och vidtar de åtgärder som krävs för att undanröja de identifierade riskerna för diskriminering. Med dessa synpunkter avslutar DO ärendet.

Beslut i detta ärende har fattats av Rickard Appelberg efter förslag från Patricia Isakson Rivas.

Detta beslut går inte att överklaga. De bedömningar som DO gör i beslut är inte juridiskt bindande och beslutet påverkar inte enskildas möjligheter att själva väcka talan om diskrimineringsersättning i tingsrätt.

Rickard Appelberg
Enhetschef, rättsenhet samhällsliv och utbildningsväsende

Kopia för kännedom till anmälaren.